VESILAIN NOLLAVELVOITEHANKE

SVK:n näkemykset maa- ja metsätalousvaliokunnalle

29.9.2026

Lakimuutos tarvitaan– ja sen pitää toimia käytännössä

SVK kannattaa tavoitetta: nollavelvoitelaitoksiin pitää voida määrätä kalatalousvelvoite tai kalatalousmaksu.

SVK:n suurin huoli

3 luvun 21 a §:n kustannusten kohtuullisuutta koskeva rajoitus voi edelleen estää vaellusyhteyden palauttamisen kannalta tarpeellisen kalatien määräämisen.

→ Kohtuullisuussäännös ei saa muodostua kalatien esteeksi.

Vuonna 2017 SVK, Suomen luonnonsuojeluliitto ja WWF Suomi esittivät vesilakiin mahdollisuutta määrätä kalatalousvelvoite myös nollavelvoitelaitoksille.

→ Nyt on aika toteuttaa tavoite!

Perustuslakivaliokunta edellyttää lakiesityksen muuttamista

Perustuslakivaliokunta 54/2026 vp pitää 3 luvun 21 a §:n 2 ja 3 momentin sääntelyä perustuslain kannalta ongelmallisena ja lakia olisi muutettava siten, että:

1. voimalaitoksen toiminnan täydellinen estyminen tai muuttuminen taloudellisesti kannattamattomaksi kalatalousvelvoitteen vuoksi katsotaan aina kohtuuttomaksi,

TAI

2. sääntelyä täydennetään siten, että perustuslain 15 §:n 2 momentin vaatimukset yleisestä tarpeesta ja täydestä korvauksesta täyttyvät.

→ Tämä on PeVL:n mukaan edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

SVK:n kanta:
kohtuullisuussäännös ei saa estää vaellusyhteyden palauttamista.

→ Tarvittava kalatie tai muu tehokas vaellusratkaisu on voitava määrätä.

→ Jos ratkaisu estää voimalaitoksen toiminnan tai tekee siitä taloudellisesti kannattamatonta, tulee omaisuudensuoja turvata perustuslain 15 §:n 2 momentin mukaisesti.

Lakimuutoksen alkuperäisen tavoitteen toteutuminen ei saa vaarantua kohtuullisuussäännöksen vuoksi.

Mikäli lakiesitystä ei muuteta tai täydennetä edellä esitetyllä tavalla, SVK katsoo, ettei esitystä tule hyväksyä.

Vähäinen vaikutus sähköntuotantoon - Aiheuttaja maksaa

18 GWh/v

arvioitu sähköntuotannon vähenemä, jos kaikkien nollavelvoitelaitosten kalatiet toteutettaisiin

≈ 0,02 %

Suomen sähköntuotannosta

Lähde: HE 84/2026 vp.

Vesivoimatuotannosta aiheutuvien kalataloudellisten haittojen ehkäisemisen ja lieventämisen sekä vaellusyhteyksien palauttamisen kustannusten tulee lähtökohtaisesti kuulua toiminnanharjoittajalle.

Lähde: EU:n vesipuitedirektiivi (2000/60/EY), 9 art. (aiheuttaja maksaa -periaatteen soveltaminen vesivaroihin).

Vahvat vaelluskalakannat luovat taloudellista hyvinvointia

≈ 4,9 M€

Tornionjoen lohen vapaa-ajankalastuksen vuoden 2008 tuotantovaikutuksesta oli kalastusmatkailun tuomaa

Lähde: Luke/RKTL, Tornionjoen ja Simojoen lohen vapaa-ajankalastus.

Kalatalousvelvoitteen toteuttamistavoille tarvitaan selkeä ensisijaisuusjärjestys

SVK esittää:

1 KALATIE – ensisijaisesti luonnonmukaisena ratkaisuna

2 KALATALOUDELLINEN KUNNOSTUS

3 ISTUTUS / MUU HOITO

Järjestyksestä voidaan poiketa vain erityisestä, hankkeen olosuhteisiin liittyvästä perustellusta syystä.

SVK:n pointit

1. **Kohtuullisuussäännös ei saa estää tarpeellisen kalatien määräämistä.**
2. **Kalatalousvelvoitteen toteuttamistavoille säädetään selkeä ensisijaisuusjärjestys.**
3. **Aiheuttaja maksaa: vesivoiman aiheuttamien kalataloudellisten haittojen korjaamisen kustannukset kuuluvat lähtökohtaisesti toiminnanharjoittajalle.**
4. **Toimenpiteet tulee kohdentaa ekologisesti merkittävimpiin kohteisiin**
5. **Lain tulee mahdollistaa sähköjärjestelmän kannalta vähämerkityksisten voimalaitosten hallittu poistuminen käytöstä.**

Mikäli lakiesitystä ei muuteta tai täydennetä näillä tavoin, SVK katsoo, ettei esitystä tule hyväksyä.

Teillä on nyt mahdollisuus toteuttaa merkittävä uudistus vaelluskalojen hyväksi.